

Ilves-Teatterin Yhdenvertaisuussuunnitelma 2024

Päivitetty: 20.5.2024

Tämä tiedosto sisältää Ilves-Teatteri ry:n Yhdenvertaisuussuunnitelman. Se koostuu seuraavista osista:

1. Mitä yhdenvertaisuustiimi tekee ja keitä siihen kuuluu?
2. Määritelmät
3. Yleiset toimintamallit
4. Turvallisemman tilan ohjeistus
5. Tilannekatsaus
6. Lähteet ja kiitokset

Jokaisen teatterissa toimivan tulee perehtyä suunnitelmaan. Tämä koskee kaikkia uusia jäseniä ja myös väliaikaisesti talossa toimivia ulkopuolisia tekijöitä. Esimerkiksi yksittäiset produktioiden vetäjät ovat vastuussa siitä että talon ulkopuoliset suunnittelijat/esiintyjät perehtyvät seuraaviin tietoihin - tai vastaavasti jäsenistö on vastuussa, kun uusi ohjaaja valitaan jäsenkokouksessa. Ulkopuolisille kävijöille avoimia tapahtumia taas koskevat omat periaatteet, jotka löytyvät kohdasta 3.

1. Mitä yhdenvertaisuustiimi tekee ja keitä siihen kuuluu?

Yv-tiimiin voi olla yhteydessä jos oma, toisen tai yleinen kohtelu/käyttäytyminen/toimintamallit teatterilla mietityttää. Mikäli teatterilla tai sen toiminnassa tapahtuu syrjintää, eriarvoinen kohtelua tai muu vallankäyttöä, yv-vastaavaan voi ja kannattaakin olla yhteydessä. Tiimi ei kuitenkaan toimi varsinaisena tasapuolisten yksilöiden välisten sotkujen selvittäjänä tai riitojen ratkaisijana. YV-tiimi tekee parhaansa konfliktitilanteissa, mutta hekin ovat normaaleja ihmisiä, mikä on syytä muistaa heitä lähestyessä.

Yv-tiimi toimii myös yhteistyössä teatterin produktioiden kanssa sekä toteuttaa vuosittain jäsenistölle yhdenvertaisuuskyselyn.

Ensimmäinen Ilves-Teatterin yhdenvertaisuusvastaava valittiin vuonna 2019.

Mahdolliset uudet vastaavat valitaan vuosittain uuden hallituksen mukana.

Vuonna 2023 otettiin käyttöön traditio, jonka nojalla yhdenvertaisuustiimistä vierailee 1-2 henkilöä kussakin alkavassa proggiksessa. Tarkoituksena on esittäytyä, käydä läpi yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja antaa kuva, että olemme teatterilla auttamassa, mikäli ongelmia koskien yhdenvertaisuutta ilmenisi produktion aikana.

Mikäli työryhmä tahtoo että yhdenvertaisuustiimi on paikalla myös henkisessä purussa, olemme käytettävissä.

Vuoden **2024** yhdenvertaisuusvastaavat: Alex Heino, Iris Latva-Somppi & Tex Suchodolski

Varavastaavat: Vilma Vanhala, Mimosa Malmi, Oliver Härkönen, Matleena Monthan, Eerika Mäki-Paavola & Tuulia Kettunen

2. Määritelmät

Huom. Seksuaalisesta häirinnästä, erilaisesta syrjinnästä, uhkailusta ja eri väkivallan muodoista on säädetty laissa. Väkivalta- ja vakavissa häirintätilanteissa ota aina yhteyttä viranomaisiin.

a) Eriarvoistava kohtelu ja syrjintä

Syrjintä ja eriarvoistava kohtelu on sitä, että henkilöä (tai ihmisryhmää) kohdellaan epäoikeudenmukaisesti, eriarvoisena, toiseuttavasti tai loukkaavasti tiettyyn ominaisuuteen liittyen. Näitä ominaisuuksia ovat esim: vakaumus, sukupuoli ja sen

ilmaisu, seksuaalinen suuntautuminen, perhe- ja lähisuhdemuodot, kyvykkyys, etnisyys, kieli, paino, koulutustausta ja varallisuus.

Syrjintä voi olla suoraa tai epäsuoraa. Se voi olla tarkoitettua tai tahatonta ja joskus myös syrjivien käytäntöjen ja mielikuvien huomaamatonta ylläpitoa (esim. kulttuurinen appropriatio). On siis tärkeää yhteisönä pyrkiä tunnistamaan näitä tilanteita ja toimintatapoja, jotta voimme välttää sortavien rakenteiden toistamisen.

Huom. eriarvoistavaa kohtelua ja syrjintää ei ole:

haastavien asioiden käsittely, henkilöiden keskinäinen riitely, vahvat erimielisyydet, yhteinen leikki, jonka molemmat osapuolet ovat hyväksyneet tai positiivinen erityiskohtelu eli perusteltu erilainen kohtelu, jonka tavoitteena on esimerkiksi parantaa haastavassa asemassaolevan ihmisryhmän tilannetta.

b) Kiusaaminen

Toistuvaa ja jollain tasolla tahallista tai tarkoituksellista toimintaa.

Kiusattu määrittelee tuntuuko toiminta kiusaamiselta.

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi jatkuvaa ulossulkemista, eristämistä, nimittelyä, vähättelyä, juoruilua, pilkkaamista, nöyryyttämistä, perusteetonta ja/tai kohtuutonta arvostelua, työtehtävien epäoikeudenmukaista jakamista, aggressiivista suhtautumista, äänen korottamista tietyille ihmiselle/ryhmälle, uhkailua, painostusta tai yksilön ulossulkemista yhteisestä päätöksenteosta.

Kiusaamista ei ole:

epämiellyttävältä tuntuvien yhteisten asioiden käsittely, (tasavertaisessa asemassa olevien henkilöiden) riitely, vahvat erimielisyydet, kyvyttömyys ymmärtää toisen tunteita jossain tilanteessa, kiusoittelu, yhteinen leikki tai kertaluontoinen huono käytös.

c) Häirintä

Häirintä on toimintaa, joka häiritsee, loukkaa ja/tai ahdistaa henkilöä, johon se kohdistuu. Se on lain ja hyvien tapojen vastaista toimintaa, jota ei tule hyväksyä eikä sivuuttaa. Häirintä voi olla seksuaalista tai kohdistua esim. sukupuoleen tai muihin kohdassa a) mainittuihin ominaisuuksiin.

Häirintä ilmenee esimerkiksi nöyryyttämisenä, alentamisenä, halventamisenä, painostamisenä, nolaamisenä, haukkumisena ja yksilön erilaisten rajojen rikkomisena.

Seksuaalinen häirintää voi olla esimerkiksi ei-toivotut...

- ❖ ...seksuaalissävyytteiset ja vihjailevat vitsit,
- ❖ ...vihjailu,
- ❖ ...tuijottaminen,
- ❖ ...ehdottelu,
- ❖ ...seksuaalissävyytteiset soitot ja viestit,
- ❖ ...kehoa ja pukeutumista koskevat huomautukset,
- ❖ ...koskettelu ja lähentely.

Häirinnän kohde määrittelee onko käytös toivottua vai häiritsevää ja loukkaavaa. Kaikilla teatterin toiminnassa olevilla henkilöillä on oikeus omiin rajoihin, niin fyysisiin kuin sosiaalisiin/psykkisiin.

Häirintää ei ole: kaikille osapuolille sopiva vitsailu tai erilaisten näkemysten ja konfliktien käsittely.

3. Yleiset toimintamallit

Nämä toimintamallit ylläpitävät ja edistävät parempaa yhdenvertaisuutta Ilves-Teatterissa. Malleja ovat produktioihin liittyvät yhdenvertaisuusvaatimukset,

turvallisemman tilan ohjeistus, tapahtumien markkinointiin liittyvät esteettömyysohjeistukset, ja tieto siitä miten tulee toimia ongelmatilanteissa, jne.

a) Produktiohaut ja yhdenvertaisuus

Ilves-Teatterin produktion ohjaajaksi/vetäjäksi tai muun tapahtuman järjestäjäksi haluavan tulee sitoutua yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

- Tämä varmistetaan siten, että jokaisen produktiohaun yhteydessä kysytään erikseen onko ohjaaja sitoutunut noudattamaan tätä suunnitelmaa.
- Lisäksi kysytään millä tavoin hakija aikoo edistää yhdenvertaisuuden toteutumista. Tässä esimerkkinä kevään 2019 uusien produktion ohjaushakuun liitetty kysymys:

Miten varmistan työryhmän tasapuolisen ja kunnioittavan kohtelun harjoitus- ja esitystilanteissa? (minimipituus 150 sanaa, max. 1 A4-arkki)

b) Esteettömyys

Teatterimme voi olla monille henkilöille esteellinen ja tästä on tärkeää olla tietoinen. Esteellisyyttä on monenlaista: sosiaalista, rakenteellista, psyykkistä, taloudellista ja fyysistä. Teatterin on syytä purkaa näitä parhaansa mukaan.

Ilves-Teatteri on erityisesti fyysisesti esteellinen ja todella haastava tila esimerkiksi pyörätuolin ja muiden apuvälineiden käyttäjälle. Produktioiden ja jäsenten tulee tehdä aina parhaansa niissä puitteissa mitä pystymme. Tämä siis tarkoittaa esim. että fyysisiä apuvälineitä käyttäviä työryhmäläisiä tai tapahtumiin osallistuvia autetaan tarpeen mukaan heidän ohjeistamallaan tavalla. Tapahtumien markkinointiin ja tiedotteisiin on myös sisällytettävä kattavat fyysisen esteellisyyden ja muun esteellisyyden (vilkkuvat valot, savua, jne.) tiedot, sekä turvallisemman tilan ohjeet lyhyesti.

Yllä olevien käytäntöjen lisäksi parannamme yhdenvertaisuutta ja esteettömyyttä kirjaamalla produktioidemme tietoihin sisältövaroitukset katsojien saataville. Jokaisen

produktion on vähintään kirjattava sisältövaroitukset aineellisesti näkyville (esim. lämpiöön) ja ilmoitettava niiden olemassa olosta teatteriin saapuville katsojille.

Sisältövaroituksia vaativat aiheet ovat esimerkiksi seuraavat;

voimakkaat valotilanteet
vilkkuvat valot
voimakkaat äänet
teatterisavu
yliherkkyttä aiheuttavat komponentit (huomioi esim. allergiat!)
aistiyliherkkyttä aiheuttavat komponentit
alastomuus ja seksi
näyttömötaistelu ja väkivalta
aseet
itsensä vahingoittaminen ja kuolema
mielenterveys
seksuaalinen häirintä ja raiskaus
poliittiset ääriliikkeet
vallan väärinkäyttö ja alistaminen
trans- ja homofobia
rasismi
misogynia
ableismi

Jos sinulla on kysyttävää sisältövaroituksista tai kaipaat apua, ota rohkeasti yhteyttä yhdenvertaisuusvastaavaan.

c) Kaikki ulostulot ja markkinointi: esteettömyys & turvallisempi tila

Kaikkiin teatterin ulostuloihin, eli esim. produktioiden tai tapahtumien markkinointiin ja tiedotteisiin, tulee sisällyttää (1) esteettömyystiedot. Lisäksi kaikkien tapahtumien kuvaukseen/markkinointiin tulee kirjata (2) Turvallisemman tilan ohjeet lyhyesti.

(1) TILA & ESTEETTÖMYYS

Ilves-Teatteri on esteellinen tila, jossa on portaita, kynnyksiä (k. 15 cm) & kalteva sali. WC-tilat ovat esteelliset. Jos käytät liikkumisen apuvälineitä, ole meihin yhteydessä, autamme mielellämme tilaan saapumisessa. WC:t ovat sukupuolineutraalit.

Lisäksi kerrotaan, mikäli esityksessä käytetään vilkkuvia valoja, savua, jne.

(2) TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEET LYHYESTI

Vältä oletuksia liittyen esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, ikään tai kyvykkyyteen. Pyri tiedostamaan, miten toimit tilassa: miten puhut, miten kosketat ja katsot muita. Lopeta tai muuta käytöstäsi, mikäli joku kokee sen loukkaavana.

d) Tapahtumat (esim. lyhytteatterifestarit ja muut avoimet tapahtumat)

- Tapahtumassa tulee olla ainakin yksi järjestäjä (Safer-Space -henkilö) paikalla, joka pitää koko tapahtuman ajan jonkinlaista tunnistettavaa merkintää siitä että häntä voi lähestyä ongelmatilanteessa, esim. nimilappu, pinkki stetson tai ilveshuppari ja nimikyltti.
- Turvallisemman tilan ohjeet lyhyesti -infolapun tulee olla esillä kaikissa tiloissa, joissa tapahtuma järjestetään. (toimisto, sali, lämpiö, teatterin ulkoedusta)
- Esimerkiksi lyhytteatterifestareilla, joihin tulee esiintymään ja osallistumaan talon ulkopuolisia jäseniä, tulee varmistaa että kaikki esiintyjiksi valitut noudattavat turvallisemman tilojen ohjeita.

Esimerkki: Ilves Lives 2019 -festareiden esiintyjien

ilmoittautumislomakkeessa oli seuraavanlainen pakollinen kysymys:

Sitoutuuko koko työryhmäsi toteuttamaan Ilves-Teatterin "turvallisempien festareiden" periaatteita? Löydät periaatteet tämän dokumentin kohdasta 4.*

e) Toiminta ongelmatilanteissa

Miten toimin erilaisissa yhdenvertaisuuteen liittyvissä ongelmallisissa tilanteissa?

- Jos koet ongelmia produktion sisällä tai teatterin toiminnassa yleensä, kannattaa ensiksi keskustella esim. luotettavan työryhmäläisen, ohjaajan, työryhmän tai muun teatterin jäsenen kanssa. Yhdenvertaisuusvastaava voi tarvittaessa tulla keskusteluun mukaan. Älä jää yksin äläkä jätä kaveria yksin!
- Jos jotain kunnioittavan ja yhdenvertaisen toiminnan vastaista on tapahtunut, voit ensin yrittää tunnistaa tapahtunutta tämän suunnitelman alussa olevien määritelmien kautta. Ota sitten tarvittaessa yhteys:
 - Jättämällä vapaamuotoinen viesti osoitteeseen yv@ilvesteatteri.fi.
 - Anonyymien lomakkeen kautta:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe5wYHuZzzlw01D-QGR_XvMsL_hTjYMIImWljBMcoje5iEA-HQ/viewform
 - Tai jos sinulla on myös mahdollisuus jutella yhdenvertaisuusvastaavan tai -tiimiläisen kanssa kasvokkain, voimme miettiä yhdessä ratkaisua yhdenvertaisuutta koskeviin ongelmiin. Toimiaksemme neutraalisti, toivomme että juttelet asiasta vastaavalle, joka ei ole läheisin tuttu. Kasvokkain tapaaminen onnistuu tarvittaessa myös ottamalla yhteyttä meihin aluksi lomakkeen tai mailin kautta.

HUOM. Yhdenvertaisuustiimi kohtelee kaikkia tapauksia anonyymisti riippumatta yhteydenoton tavasta.

- Kaudella 2024 sähköpostista sekä yhteydenottokanavasta vastaavat yhdenvertaisuusvastaavat jaetusti yhdessä.
- Pidäthän mielessä seuraavat yhteystiedot:
 - www.syrjinta.fi koko Suomen yhdenvertaisuusvaltuutetun sivusto, josta saat lisätietoja ja valtuutetun yhteystiedot

- www.naistenlinja.fi kaikille väkivaltaa kokeneille tai siitä huolestuneille naisille (ja myös sateenkaarihenkilöille)
- puh. 09 2525 0111 Valtakunnallinen mielenterveyden kriisipuhelin, lisätietoja: www.mielenterveysseurat.fi/
- puh. 112 yleinen hätänumero
- www.poliisi.fi

4. Turvallisemman tilan ohjeistus

eli miten teatterilla (sen tapahtumissa, harjoituksissa, tilaisuuksissa) toimitaan

VASTUU

- Teatterimme toiminta perustuu vapaudelle ja luovuudelle, ja se tuo mukanaan myös vastuun toisistamme ja taiteellisista töistämme.
- Emme käytä syrjivää, alistavaa, sortavaa ja loukkaavaa terminologiaa (erilaiset slurrit ja haukkumasanat) edes esimerkeissä tai kuvailutarkoituksissa.
- Otetaan vastuu puheistamme muutenkin: puhutaan toisistamme selän takana hyvää eikä levitetä perättömiä tai luottamuksellisia tietoja.
- Joskus epäonnistumme sanomisissamme ja se on inhimillistä! Kannetaan kuitenkin sanoistamme ja teoistamme vastuu, ja sanallistetaan erehdykset.
- Pahoitellaan kun siihen on tarvetta.
- Jos todistaa tilannetta, joka vaikuttaa ahdistavan tai uhkaavan kaveria, siihen tulee puuttua. Voi aina esimerkiksi liittyä seuraan ja ystävällisesti kysyä: hei, anteeksi, mitä tässä tapahtuu, ymmärsinkö oikein että teit näin?

RAJAT

- Ei tarkoittaa ei.

- Jos joku kokee henkilön käytöksen eriarvoistavana, loukkaavana tai häiritsevänä, ja pyytää henkilöä muuttamaan käytöstään, tämän tulee muuttaa sitä.
- Jokainen kertoo itsestään ja taustastaan vain itselleen sopivaksi kokemansa asiat. Toisen henkilön taustaa tai ominaisuuksia ei kyseenalaisteta. Mikäli työryhmässä tahdotaan tehdä pronomini-kierto, on osallistujalla täysi oikeus myös ohittaa kysymys perusteluilla tai ilman.
- Kaikilla on oikeus rajoihin. Esimerkiksi toisen koskettamisesta tulee neuvotella eikä olettaa, että kaikki haluavat harjoituksissa osallistua kasassa möyrimiseen, tai tulla halatuksi bileissä. Jos joku kieltäytyy esim. halaamasta, tästä ei tehdä numeroa vaan ystävällisesti kunnioitetaan henkilön rajoja.

ENNAKKOLUULOT

- Vältetään oletuksia liittyen mm. sukupuoleen, kyvykkyyteen, etnisyyteen, identiteettiin, seksuaaliseen suuntautumiseen jne.
- Ennakkoluuloja ja oletuksia on meillä jokaisella, mutta niitä ei ole tarpeen esittää ääneen (paitsi jos tilanteessa on kyse ennakkoluulojen yhteisestä purkamisesta ja kyseenalaistamisesta).

ETUOIKEUDET

- Etuoikeuksia on joskus vaikeaa tunnistaa, mutta jokaisella meistä on joitakin etuoikeuksia. Ne voivat liittyä luokkaan, ihonväriin, etnisyyteen, sukupuoleen, taloudelliseen tilanteeseen, terveyteen, kyvykkyyteen, kieleen ja erilaisiin valta-asemiin (opiskelupaikat, tunnustukset, apurahat, verkostot, työpaikat).
- Tunnistamme, että etuoikeudet vaikuttavat ajatuksiimme ja tekoihimme, ja muistamme, että kaikilla ei ole samoja etuoikeuksia. Pyrimme luomaan teatteriimme kaikille tilaa antavan ilmapiirin ja toimintakulttuurin.
 - Esimerkki 1: jos henkilöllä on valtaa ja sukupuoleensa tai etnisyyteensä liittyvän etuoikeuden takia, hän voi tarkkailla omaa tilanottoaan,

keskittyä kuuntelemiseen ja rohkaista muita erilaisista syistä hiljaisempia tyyppisiä ilmaisemaan itseään.

- Esimerkki 2: ei mennä jokaisissa treeneissä pelaamaan innoissaan jalkapalloa, jos yksi henkilö on liikuntarajoitteinen eikä pysty osallistumaan jalkapalloon. Sen sijaan keksitään muita yhteisiä pelejä ja myös keskustellaan asiasta avoimesta.
- Esimerkki 3: pääsykokeissa ei odoteta, että kaikki hakijat automaattisesti pystyvät tekemään kaikki liiketehtävät samalla tavalla.

TILAA TUNTEILLE

- Tarkka ja myötätuntoinen kuunteleminen on hyvän keskustelun lähtökohta.
- Tunnistetaan, että tietyt teemat tai toimintatavat ovat joillekin henkilökohtaisia. Jos henkilölle A jokin teema on “vain asia”, henkilölle B tämä voi olla jokapäiväinen taakka ja kokemus, eikä tätä tule vähätellä.
- Toisille jotkin asiat voivat olla raskaampia käsitellä ja tätä tulee kunnioittaa
- Ei vähätellä tunteita - hyväksytään ja kohdataan toisen tuntemukset ja reaktiot! Tunteitaan saa ilmaista kunhan ei vahingoita muita.

5. Tilannekatsaus

Yhdenvertaisuuskysely toteutettiin 2023-24 vuosien taitteessa

- Vastauksia kyselylle tuli 4, ja vastausten perusteella yhdenvertaisuus toteutuu teatterimme arjessa hyvin ja yhdenvertaisuussuunnitelma on ajantasalla. Vastausten keskiarvo kysymyksille 4,5 (Arvoasteikko 1-5)
- Marraskuussa 2023 järjestetty YKI-teatterien yhteinen yv-koulutus sai kiitosta ja vaikka osa vastanneista ei päässytäkään koulutukseen, toivoivat kaikki koulutuksen järjestettävän myös vuonna 2024.
- Ilves koetaan turvallisena tilana tehdä teatteria. Turvallisen tilan kysymyksen vastausten keskiarvo 4,25 (Arvoasteikko 1-5)

- Kyselyssä sai antaa myös vapaampaa palautetta, ja yv-tiimi ottaa kaiken palautteen vakavasti ja pyrkii tietoa hyödyntäen, resurssien rajoissa tekemään Ilveksestä tasa-arvoisemman paikan kaikille sitä käyttäville.

6. Lähteet ja kiitokset

Tämä suunnitelma on muotoiltu seuraavien asioiden pohjalta:

- Nykyisten ja menneiden Yv-tiimien jäsenten omat pohdinnat ja kiinnostukset
- Seuraavat kirjalliset lähteet:
- UrbanApa & #StopHatredNow alustan julkaisemat eettiset ohjeet
- Ylioppilasteatterin turvallisemman tilan ohjeistus
- SAK: ”Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä”
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun nettisivut
- Yhdenvertaisuuskysely 2023

Muistetaan toistemme kunnioitus ja rajat. Tehdään teatteria, opitaan virheistämme, oivalletaan uutta sekä kasvetaan ihmisinä.

Rakkain terveisin,

Yhdenvertaisuusvastaavat